

Beslutningsforslag nr. B 201. Fremsat den 30. maj 2001 af Kristen Touborg (SF), Jørn Jespersen (SF) og Jes Lunde (SF)

Forslag til folketingsbeslutning

om støtte til udvikling af de økonomisk dårligst stillede kommuner

Folketinget opfordrer regeringen til at tage initiativer, der vil gøre det muligt for de økonomisk dårligst stillede kommuner at forbedre deres økonomiske situation, herunder

– skabe mulighed for, at de kan indgå flerårige aftaler med staten, hvori der er indbygget budgetsikkerhed,

– forbedre de økonomisk dårligst stillede kommuners mulighed for opnå en økonomisk gevinst, når de tager initiativer, der fremmer erhvervsudviklingen i kommunen.

Bemærkninger til forslaget

Der findes en række kommuner, som er i så dårlig en økonomisk situation, at de nuværende ordninger ikke slår til. I marts måned 2001 udgav Amternes og Kommunernes Forskningsinstitut (AKF) rapporten »Regional udvikling af indkomst og beskæftigelse«, der identificerer 29 udsatte kommuner. Kommunerne er kendetegnet ved et eller flere af følgende kriterier: Tilbagegang i antal indbyggere, negativ udvikling i beskæftigelsen, stigende arbejdsløshed, ingen vækstvirksomheder og stor afstand til stærke geografiske centre.

Listen er næsten den samme som den »dødsliste«, Morgenavisen Jyllands-Posten opstillede den 29. oktober 2000 over 28 truede kommuner. For kommunerne udpeget af AKF og Jyllands-Posten er det så godt som umuligt at løse økonomiske problemer med de nuværende støtteordninger.

Nye byrder på smalle skuldre

En af årsagerne til, at kommunerne ikke kan løse deres problemer, er, at de ikke kompenseres tilstrækkeligt for de nye udgifter, som staten pålægger kommunerne. Der findes flere eksempler på dette. Mest markant er måske omlægningen af finansieringen af førtidspension, hvor staten mindskede refusionen fra 50 til 35 procent. Kommunerne blev kompenseret gennem en forhøjelse af bloktilskuddet, der fordeles efter kommunernes beskatningsgrundlag. Selv om der efterfølgende sker en delvis udligning, er det samlede resultat, at de rige kommuner får en forholdsmæssig stor andel af kompensationen, selv om det ofte er de fattige kommuner, der får de største ekstraudgifter i forbindelse med finansieringsomlægningen.

Egen indsats hjælper ikke

En anden væsentlig årsag til, at der skal ændres på tilskud og generelle støtteordninger, er, at det nuværende system straffer de kommuner, der forsøger at løse deres problemer. I visse tilfælde kan det slet ikke økonomisk betale sig for en kommune at øge beskæftigelsen. Nogle kommuner oplever således, at den indtægtsfremgang i skatteindkomst, som kommunen op-

når i forbindelse med en øget beskæftigelse, opvejes af det tab, som kommunen lider gennem nedgang i udlignings- og tilskudsordningerne. Dermed fjernes kommunernes tilskyndelse til at øge den lokale beskæftigelse.

Den mest nærliggende løsning på dette problem er at nedsætte graden af udligning mellem kommunerne. Det ville imidlertid være at smide barnet ud med badevandet: Uden en høj grad af udligning ville de økonomisk dårligst stillede kommuner stå i en endnu mere håbløs situation, end de gør i dag. Der må andre løsninger til, jf. nedenfor.

Med hatten i hånden

At det nuværende system er mangelfuldt, erkendes så at sige kontant ved de tilskud, der ad hoc gives kommuner med særlige vanskeligheder efter §19 i lov om kommunal udligning. Denne pulje er øget over tid, hvilket er udtryk for, at skævhederne i det nuværende system bliver større. Samtidig er der et stort antal gengangere blandt modtagerne, hvilket er udtryk for, at skævhederne er systematiske.

Intentionen med disse ad hoc-tilskud var oprindelig at løse ekstraordinære problemer i enkelte kommuner, og det formål bør fortsat tilgodeses. Men de systematiske problemer for nogle relativt få kommuner bør gribes an på anden vis.

SF's forslag

SF ønsker, at de økonomisk dårligst stillede kommuner skal have hjælp til selvhjælp. For at komme i betragtning skal kommunerne kunne påvise, at de har udnyttet traditionelle handlemuligheder, eksempelvis besparelser og effektivisering. Endvidere skal visse forudsætninger være opfyldt, f.eks. et højt socialt indeks kombineret med et lavt beskatningsgrundlag og en høj udskrivningsprocent.

For at give kommunerne en yderligere tilskyndelse til at lave langsigtede løsninger, skal der ydes ekstraordinær støtte til de vanskeligt stillede kommuner, der målrettet arbejder for at sikre en positiv erhvervsud-

vikling. Kommunerne forpligter sig til gengæld til at dokumentere den faktiske erhvervsudvikling.

Kommunerne skal have mulighed for at indgå flerårige aftaler med staten med indbygget budgetsikkerhed. Formålet er at sikre kommunerne arbejdsro til at få løst deres økonomiske problemer. Der skal i udviklingsfasen sikres mulighed for, at kommunerne kan leve op til regeringens målsætning om et nogenlunde rimeligt serviceniveau på de basale velfærdsydelser.

Budgetsikkerhed kan indeholde en langsommere aftrapning af udligningstilskud, investeringsstøtte, driftsstøtte som en del af en udviklingsaftale, rente- og afdragsfrie lån samt en større statslig medfinansiering til regionalfondsprojekter.

Med kommuneaftalen for 2001 blev det besluttet, at Indenrigsministeriets Finansieringsudvalg skal foretage en vurdering af det kommunale tilskuds- og ud-

ligningssystem i forhold til de udsatte dele af landet. En vurdering løser imidlertid ikke de konstaterede problemer, som en række kommuner har. Nærværende forslag er en konkret løsning, der i øvrigt senere kan indarbejdes i den kommende generelle reform af tilskuds- og udligningssystemet.

Økonomiske konsekvenser

I dag er problemerne i de økonomisk dårligst stillede kommuner så store, samtidig med at økonomien i kommunerne under ét er meget presset, at en løsning forudsætter, at der tilføres nye statslige midler enten over bloktilskuddet eller direkte. Det drejer sig om ca. 500 mio. kr. til 1 mia. kr. pr. år.

På længere sigt vil staten imidlertid spare penge, når det lykkes for kommunerne at øge beskæftigelsen og dermed beskatningsgrundlaget.

Skriftlig fremsættelse

Kristen Touborg (SF):

Som ordfører for forslagsstillerne tillader jeg mig herved at fremsætte:

Forslag til folketingsbeslutning om støtte til udvikling af de økonomisk dårligst stillede kommuner.

(Beslutningsforslag nr. B 201).

Jeg henviser i øvrigt til de bemærkninger, der ledsager forslaget, og anbefaler det til Tingets velvillige behandling.